

ELŐTERJESZTÉS

a képviselő-testület 2017. április hó 27. napján tartandó ülésére

Tárgy: az önkormányzat 2016. évi gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatainak értékelése

Tisztelt Képviselő-testület!

A *gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) 96. § (6) bekezdése* értelmében a települési önkormányzat a gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatainak ellátásáról minden év május 31-éig – külön jogszabályban meghatározott tartalommal – átfogó értékelést készít. Az értékelést - a települési önkormányzat esetén a képviselő-testület általi megtárgyalást követően – meg kell küldeni a gyámhatóságnak. A gyámhatóság az értékelés kézhezvételétől számított harminc napon belül javaslattal élhet a települési önkormányzat felé, amely hatvan napon belül érdemben megvizsgálja a gyámhatóság javaslatait és állásfoglalásáról, intézkedéseiről tájékoztatja azt.

A *gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.) Korm. rend. (továbbiakban: Gyer.) 10. számú melléklete* írja elő az átfogó értékeléshez szükséges tartalmi követelményeket, melyet az értékelés elkészítésekor figyelembe kell venni. Ezen előterjesztés mellékletét képző beszámolóban kívánom értékelni az önkormányzat 2016. évi gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatainak ellátását.

Kérem a képviselő-testületet a mellékelt értékelés megtárgyalására.

Határozati javaslat

A képviselő-testület az önkormányzat 2016. évi gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatainak ellátásáról szóló értékelést tudomásul veszi.

Határidő: azonnal

Felelős: Marjai János polgármester

Battonya, 2017. április 18.

Marjai János
polgármester

Az előterjesztést készítette:	dr. Czakó Anita aljegyző
Az előterjesztést áttanulmányozta és felülvizsgálta:	Varga István Tamás jegyző
Az előterjesztést tárgyalta:	Szociális Bizottság
Melléklet:	1 db értékelés a gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatok ellátásáról
Előterjesztéshez meghívott:	-
Döntéshozatal:	Egyszerű többség

ÉRTÉKELÉS

**Battonya Város Önkormányzat 2016. évi gyermekjóléti és
gyermekvédelmi feladatainak ellátásáról**

2017.

A gyermekek védelmének rendszerét a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) határozza meg. E törvény 14. § (1) bekezdése értelmében a gyermekek védelme a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítésére, veszélyeztetettségének megelőzésére és megszüntetésére, valamint a szülői vagy más hozzátartozói gondoskodásból kikerülő gyermek helyettesítő védelmére irányuló tevékenység. A gyermekek védelme egyszerre foglalja magába a jogosultságot és a kötelezettséget. Az Alaptörvény XVI. cikke értelmében minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.

A gyermekek jogairól szóló New Yorkban 1989. november hó 20. napján kelt egyezmény, valamint a Gyvt. is kifejezésre juttatja azon alapvető elvet, miszerint a gyermekek védelmét ellátó helyi önkormányzatok, gyámhatóság, bíróságok, rendőrség, ügyészség, pártfogó felügyelői szolgálat, más szervezetek és személyek a gyermeket érintő döntésükben a gyermek mindenek felett álló érdekét kötelesek figyelembe venni.

A Gyvt. 14. § (2) bekezdése értelmében a gyermekek védelmét pénzbeli, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások, illetve gyermekvédelmi szakellátások, valamint e törvényben meghatározott hatósági intézkedések biztosítják.

A gyermekvédelmi törvény értelmében a települési önkormányzat feladata a gyermekek védelme helyi ellátórendszerének kiépítése és működtetése, a területén lakó gyermekek ellátásának megszervezése. A települési önkormányzat köteles biztosítani a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátásokat.

A Gyvt. 96. § (6) bekezdése értelmében a települési önkormányzat a gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatainak ellátásáról minden év május 31-éig – külön jogszabályban meghatározott tartalommal - átfogó értékelést készít, melyet meg kell küldeni a gyámhatóságnak. Az értékelés tartalmi elemeire vonatkozó rendelkezést a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.) Korm. rendelet 170/A. §-a alapján e rendelet 10. számú melléklet tartalmazza.

Az értékelés célja, hogy a képviselő-testület nyomon tudja követni és lehetősége szerint biztosítani tudja a gyermekek védelmét és esélyegyenlőségét.

I. A település demográfiai mutatói, különös tekintettel a 0-18 éves korosztály adataira

A Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatal adatai alapján Battonya város **állandó népessége** 2016. december hó 31. napján **6046 fő**. Ebből **2973 férfi** és **3073 nő**. Az elmúlt évhez képest a lakosság szám **4 fővel emelkedett**.

Összesen **46 csecsemő** született, a **halálesetek** száma pedig **122** volt. Koraszülésre **11** csecsemő esetében került sor, halva születés **1** esetben történt.

A népesség megoszlása korcsoportok szerint 2016 évben:

Korcsoport	Férfi (fő)	Nő (fő)	Összesen
0-2 év	94	97	191
3-5 év	97	81	178
6-14 év	253	265	518
15-18 év	128	117	245
19-60 év	1795	1675	3470
60 év felett	606	838	1444

A kiskorúak aránya a népességhez viszonyítva **18,72 %**.

II. Az önkormányzat által nyújtott pénzbeli, természetbeni ellátások biztosítása:

Az önkormányzat által nyújtott pénzbeli és természetbeni ellátások célja, hogy *megelőzze*, illetve *csökkentse* a településen élő gyermekek, a gyermeket nevelő családok **anyagi típusú veszélyeztetettségét**. 2016. évben az önkormányzat a pénzbeli és természetbeni ellátásokat az ezen ellátások formáiról, jogosultsági feltételeiről, igénybevételének módjáról rendelkező gyermekvédelmi törvényben (Gyvt.) és annak végrehajtására kiadott kormányrendeletben (Gyer.) előírtaknak megfelelően nyújtotta.

A gyermekvédelmi törvény által szabályozott, 100 %-ban az állam által támogatott pénzbeli és természetbeni ellátás 2016. évben a **rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény**.

Az önkormányzat a *települési támogatásról, valamint a szociális szolgáltatásokról és az intézményi térítési díjakról szóló 4/2015. (II.26.) önkormányzati rendelethez* alapján **rendkívüli települési támogatás** keretében eseti támogatást nyújt azon gyermeket nevelő családok részére, akik létfenntartásukról más módon nem tudtak gondoskodni, vagy alkalmanként jelentkező, nem várt többletkiadások, különösen betegséghez, a gyermek iskoláztatásához, a gyermek fogadásának előkészítéséhez, a nevelésbe vett gyermek családjával való kapcsolattartáshoz, a gyermek családjába való visszakerülésének elősegítéséhez kapcsolódó kiadások, vagy a gyermek hátrányos helyzete miatt anyagi segítségre szorultak.

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapításának **célja** annak igazolása, hogy a gyermek szociális helyzete alapján jogosult különböző, a jogszabályban **meghatározott kedvezmények** igénybevételére. Ilyen kedvezmény például az ingyenes tankönyvellátás, az étkezési térítési díjfizetési kedvezmény.

A Gyvt. 19. § (2) bekezdés értelmében a gyámhatóság megállapítja a gyermek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát, amennyiben a gyermeket gondozó családban az egy főre jutó havi jövedelem összege nem haladja meg

- a) az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének (a továbbiakban: az öregségi nyugdíj legkisebb összege) *a 140 %-át*,
 - aa) ha a gyermeket egyedülálló szülő, illetve más törvényes képviselő gondozza, vagy
 - ab) ha a gyermek tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos, vagy
 - ac) ha a nagykorúvá vált gyermek megfelel a Gyvt. 20. § (2) bekezdésében foglalt feltételeknek;
- b) az öregségi nyugdíj legkisebb összegének *130 %-át* a fentiek alá nem tartozó esetben, feltéve, hogy a vagyoni helyzet vizsgálata során az egy főre jutó vagyoni értéke nem haladja meg külön-külön vagy együttesen a Gyvt. 19. § (7) bekezdésében meghatározott értéket.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság **egy évre** kerül megállapításra.

A Gyvt. 20/A. § (1) bekezdése értelmében a települési önkormányzat jegyzője annak a gyermeknek, fiatal felnőttnek, akinek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultsága

- a) tárgyév *augusztus 1-jén* fennáll, a tárgyév augusztus hónapjára tekintettel,
- b) tárgyév *november 1-jén* fennáll, a tárgyév november hónapjára tekintettel természetbeni támogatást nyújt fogyasztásra kész étel, ruházat, valamint tanszer vásárlására felhasználható **Erzsébet-utalvány** formájában.

2016. évben a támogatás esetenkénti összege **5800 forint** volt.

2016. december 31-én összesen **479 személy** volt jogosult rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre; a tavalyi évhez képest 13 fővel több személy. **468 fő kiskorú** és **11 fő nagykorú**, nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytató fiatal felnőtt részesült rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben.

Életkor	-6	7-14	15-18	19-	Összesen
Gyermekek száma	143	211	114	11	479

2016. december 31-én összesen **241** rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult család élt Battonyán, ebből **45** olyan szülő említhető, aki gyermekét egyedülállóként nevelte.

Gyermekszám	1	2	3	4 vagy 5	6 vagy annál több	Összesen
Családok száma	93	89	48	8	3	241

Kérelem elutasítására 2016. évben sem került sor.

A jogosultság megállapítása során figyelembe vett, az **egy főre jutó családi jövedelem** 2016. december 31-én ellátásra jogosultak tekintetében különbözőképpen alakult:

Megnevezés	Egy főre jutó családi jövedelem				Összesen
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosultak száma (fő)	az öregségi nyugdíj legkisebb összegének felét nem éri el	az öregségi nyugdíj legkisebb összegének fele, illetve annál több, de az öregségi nyugdíj legkisebb összegét nem éri el	az öregségi nyugdíj legkisebb összegét eléri, de annak 130 %-át nem haladja meg	az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 130 %-át meghaladja, de annak 140 %-át nem haladja meg	479
	60	340	62	17	

A kedvezményt kérelmezők **jövedelmét** elsősorban a gyermekgondozást segítő ellátás, a gyermeknevelési támogatás, a családi pótlék, a foglalkoztatást helyettesítő támogatás és az egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás képezte.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény 100 %-ban a központi költségvetés által finanszírozott ellátás, e tekintetben az **önkormányzatot kiadás nem terhelte**.

A jegyző a tavalyi évben családbafogadó gyámként kirendelt hozzátartozónak pénzbeli ellátást nem állapított meg, a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapítására irányuló kérelmet jellemzően a gyermeket nevelő szülők nyújtottak be.

Egyéb, a Gyvt.-ben nem szabályozott pénzbeli vagy természetbeni juttatásokra vonatkozó adatok

Battonya településen az egyre inkább állandósuló munkanélküliség, a lakosság szociális helyzetének romlása következtében folyamatos az igény a rászorultságtól függő szociális ellátások iránt. A közfoglalkoztatás keretében történő munkavégzés esetenként mérsékli az anyagi problémákat, azonban az önkormányzat a költségvetéséből így is jelentős összeget fordít a szociális rászorultságtól függő ellátásokra, tekintettel arra, hogy kiskorú gyermeket nevelő családok jelentős része az esetenkénti hosszabb-rövidebb ideig tartó foglalkoztatások ellenére is nehéz anyagi és rossz szociális körülmények között él.

Az önkormányzat a **rendkívüli települési támogatás** nyújtásával igyekezett 2016. évben is a gyermeket nevelő családok anyagi problémáin enyhíteni.

Rendkívüli települési támogatásban a tavalyi évben összesen 237 személy részesült (ide értve azokat az eseteket, amikor egy személy egy évben többször is részesült eseti támogatásban), ebből **családban nevelkedő** gyermekre tekintettel megközelítőleg 36 fő. A támogatást pénzbeli formában nyújtottuk az arra rászoruló kérelmezőknek.

2016. decemberében az alpolgármester a részére megítélt 836.923.-Ft összegű jutalmat felajánlotta azon rászoruló gyermekek részére, akik rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesültek, ezért a Szociális Bizottság vizsgálata és megállapításai alapján a 2016. december 1. napja szerinti állapotnak megfelelően összesen 418 rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek részére, gyermekenként 2000.-Ft értékben került sor Erzsébet-utalvány formájában támogatás nyújtására.

A fenti hónapban a polgármester által felajánlott 895.156.-Ft-ból 60 rászoruló család részesült tűzifában, ebből 24 gyermekes család.

Az önkormányzat a fentiekén túl **egyéb pénzbeli vagy természetbeni támogatást nem nyújtott.**

Gyermekétkeztetés megoldásának módjai, kedvezményben részesülőkre vonatkozó statisztikai adatok

A Gyvt. 2016. január 1. napjával bekövetkező módosításával a gyermekétkeztetés szabályai is **módosultak**. A Gyvt. 21. §-a értelmében:

21. § (1) *Természetbeni ellátásként a gyermek életkorának megfelelő gyermekétkeztetést kell biztosítani a gyermeket gondozó szülő, törvényes képviselő vagy nevelésbe vett gyermek esetén a gyermek ellátását biztosító nevelőszülő, gyermekotthon vezetője, illetve az Szt. hatálya alá tartozó ápolást, gondozást nyújtó intézmény vezetője kérelmére*

a) a bölcsődében, mini bölcsődében,

b) az óvodában,

c) a nyári napközis otthonban,

d) az általános és középiskolai kollégiumban, az itt szervezett externátusi ellátásban,
e) az általános iskolai és – ha önkormányzati rendelet kivételével jogszabály másképpen nem rendelkezik – a középfokú iskolai menzai ellátás keretében,

f) a fogyatékos gyermekek, tanulók nevelését, oktatását ellátó intézményben és a fogyatékos gyermekek számára nappali ellátást nyújtó, az Szt. hatálya alá tartozó fogyatékosok nappali intézményében [az a)–f) pontban foglaltak a továbbiakban együtt: **intézményi gyermekétkeztetés**],

g) a 21/C. §-ban foglaltak szerint a bölcsőde, mini bölcsőde és az óvoda zárva tartása, valamint az iskolában az Nktv. 30. § (1) bekezdése szerinti nyári szünet és az Nktv. 30. § (4) bekezdése szerinti tanítási szünetek időtartama alatt (a továbbiakban együtt: **szünidei gyermekétkeztetés**).

A Gyvt. 21/B. § (1) bekezdés értelmében az **intézményi gyermekétkeztetést ingyenesen** kell biztosítani

a) a bölcsődében, mini bölcsődében nyújtott bölcsődei ellátásban vagy óvodai nevelésben részesülő gyermek számára, ha

aa) rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül,

ab) tartósan beteg vagy fogyatékos, vagy olyan családban él, amelyben tartósan beteg vagy fogyatékos gyermeket nevelnek,

ac) olyan családban él, amelyben három vagy több gyermeket nevelnek,

ad) olyan családban él, amelyben a szülő nyilatkozata alapján az egy főre jutó havi jövedelem összege nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér személyi jövedelemadóval, munkavállalói, egészségbiztosítási és nyugdíj járulékkal csökkentett összegének 130%-át vagy
ae) nevelésbe vették;

b) az 1–8. évfolyamon nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tanuló számára, ha

ba) rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül, vagy

bb) nevelésbe vették;

c) azon a) és b) pont szerinti életkorú, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek számára, akit fogyatékos gyermekek számára nappali ellátást nyújtó, az Szt. hatálya alá tartozó fogyatékosok nappali intézményében helyeztek el;

d) az 1–8. évfolyamon felül nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tanuló számára, ha

da) nevelésbe vették, vagy

db) utógondozói ellátásban részesül.

Ugyanezen szakasz (2) bekezdése értelmében az intézményi gyermekétkeztetést az **intézményi térítési díj 50%-os normatív kedvezményével** kell biztosítani

a) az 1–8. évfolyamon felül nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tanuló számára, ha rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül;

b) az 1–8. és az azon felüli évfolyamon nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tanuló számára, ha olyan családban él, amelyben három vagy több gyermeket nevelnek, feltéve, hogy az (1) bekezdés b) pont ba) alpontja alapján a tanuló nem részesül ingyenes intézményi gyermekétkeztetésben;

c) az (1) bekezdés a), b) és d) pontja szerinti életkorú, tartósan beteg vagy fogyatékos gyermek számára, feltéve, hogy az (1) bekezdés alapján a gyermek nem részesül ingyenes intézményi gyermekétkeztetésben.

A Gyvt. 2016. évi módosításával önálló gyermekvédelmi természetbeni ellátásként került meghatározásra a szünidei gyermekétkeztetés, amelynek ellátása bizonyos ellátotti kör vonatkozásában kötelező önkormányzati feladatként jelent meg. Az új szabályok szerint a települési önkormányzat szünidei gyermekétkeztetés keretében a szülő, törvényes képviselő

kérelmére déli meleg főétkezést a hátrányos helyzetű gyermek és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, halmozottan hátrányos helyzetű gyermek részére ingyenes biztosítja valamennyi, a tanév rendjéről szóló EMMI rendeletben meghatározott iskolai szünidő, valamint az óvoda (és bölcsőde) ezen időszakoknak megfelelő zárva tartása időtartamára eső munkanapokon.

A települési önkormányzat jegyzőjének a szünidei gyermekétkeztetéshez kapcsolódó tájékoztatási kötelezettségére vonatkozó szabályokat a *személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról* szóló 328/2011.(XII.29.) Korm. rendelet tartalmazza.

Megnevezés		Megállapított hátrányos helyzetűek száma	Megállapított halmozottan hátrányos helyzetűek száma
Szünidei étkezést kérelmezők száma		81	2
Életkori bontásban	0-2 éves	0	0
	3-5 éves	14	0
	6-13 éves	31	1
	14-17 éves	36	1
Szünidő típusa szerint	tavaszi	51	2
	nyári	79	2
	őszi	57	2
	téli	34	0

A fentiekén túlmenően a *Gyvt. 21/C. § (1) bekezdés b) pontja* akként rendelkezik, hogy a települési önkormányzat a szünidei gyermekétkeztetés keretében a szülő, törvényes képviselő kérelmére a déli meleg főétkezést a fent meghatározott hátrányos és rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeken kívül, így különösen a **rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermekek részére ingyenes biztosíthatja**. Tehát nem kötelező jelleggel, és az önkormányzat saját költségvetése terhére, állami támogatás nélkül.

A fenti törvényben biztosított lehetőséggel élve az önkormányzat 2016. évben valamennyi, a tanév rendjéről szóló EMMI rendeletben meghatározott iskolai szünidő, valamint az óvoda (és bölcsőde) ezen időszakoknak megfelelő zárva tartása időtartamára eső munkanapokon a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők számára biztosította a déli meleg főétkezést az étel elvitelével.

Megnevezés		Tárgyév folyamán rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők
Szünidei étkezést kérelmezők száma		208
Életkori bontásban	0-2 éves	0
	3-5 éves	32
	6-13 éves	109
	14-17 éves	67
Szünidő	tavaszi	130

típusa szerint	nyári	208
	őszi	100
	téli	185

A tapasztalatok azonban azt mutatták, hogy több rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek esetén nem vették igénybe az ingyenes étkeztetést, annak ellenére, hogy a szülők akként nyilatkoztak, hogy a szünidőben kérik gyermekük tekintetében az ingyenes étkezés biztosítását.

Battonya településen a gyermekétkeztetést az önkormányzat által fenntartott, a városellátó szervezet keretében működő **napközi otthonos konyha** biztosítja.

III. Az önkormányzat által biztosított személyes gondoskodást nyújtó ellátások bemutatása

Mint ahogy azt már fent jeleztük, a *Gyvt. 94. § (2) bekezdése* értelmében a települési önkormányzat **biztosítja a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátásokat**, valamint, ha a törvényben foglaltak szerint az önkormányzat nem köteles az ellátás biztosítására, szervezi és közvetíti a máshol igénybe vehető ellátásokhoz való hozzájutást.

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mőtv.) 13. § (1) bekezdés 8. pontja értelmében a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladat különösen a gyermekjóléti szolgáltatások és ellátások.

A *Gyvt. 15. § (2) bekezdése* meghatározza, hogy mit értünk személyes gondoskodást nyújtó **gyermekjóléti alapellátások** alatt. Eszerint személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátás magába foglalja a

- a) gyermekjóléti szolgáltatást
- b) a gyermekek napközbeni ellátását
- c) gyermekek átmeneti gondozását.

A *Gyvt. 96. § (1) bekezdése* értelmében a települési önkormányzat a törvényben meghatározott személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátást biztosíthatja:

- a) saját intézményei útján, mint fenntartó,
- b) más szervvel, személlyel kötött ellátási szerződés útján, illetve
- c) társulásban.

Battonya településen a gyermekjóléti alapellátás biztosítása saját intézmény útján történik.

A gyermekjóléti alapellátás egyfajta intézményes keretet jelent azzal, hogy a személyes gondoskodást lehetőség szerint a jogosult lakóhelyéhez, tartózkodási helyéhez legközelebb eső ellátást nyújtó személynél vagy intézményben kell biztosítani. Ez a szabályozás voltaképpen az ellátásokhoz való hozzáférési jog teljesülését szolgálja.

Megjegyezendő, hogy a gyermekvédelmi törvény értelmében a személyes gondoskodás igénybevétele *önkéntes*, az ellátást igénylő (annak törvényes képviselőjének) kérelme alapján történik. Azonban, ha a gyermek védelme az ellátás önkéntes igénybevételével nem biztosított, a törvény az ellátás kötelező igénybevételét rendeli el.

A gyermekjóléti szolgáltatás biztosításának módjai, működésének tapasztalatai

A gyermekjóléti szolgáltatás olyan, a gyermek érdekeit védő speciális személyes szociális szolgáltatás, amely a *szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával* szolgálja a gyermek testi és lelki egészségének, jólétének, családban történő nevelkedésének az elősegítését, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezését.

A 2016. január 1. napjával hatályba lépő jogszabályi módosítások értelmében **a családsegítés csak gyermekjóléti szolgáltatással integráltan – egy szervezeti és szakmai egységben – működhet 2016. január 1. napjától: települési szinten család-és gyermekjóléti szolgálat, járási szinten a család-és gyermekjóléti központok keretében.**

Az integráltan létrejövő szolgáltatás települési szinten elérhető kötelező szolgáltatás lett, az ellátandó terület nagysága (járás/település) szerint differenciált szolgáltatási tartalommal.

Az új feladatmegosztás a jogszabályi módosítások következtében a következőképp alakult:

- a **települési önkormányzatok** feladatkörében maradt a **lakóhely szintű minimumszolgáltatások, általános segítő feladatok biztosítása**;
- a **hatósági feladatokhoz kapcsolódó, gyermekek védelmére irányuló tevékenységek**, valamint a speciális szolgáltatások biztosítása a **járásszékhely települési önkormányzatokhoz** került. A járásszékhely településen működő szolgáltató illetékességi területe a fenti feladatok vonatkozásában kiterjed a járást alkotó települések lakosságára.

Az új feladatmegosztás **fokozott együttműködést** követel meg a szolgálatok és a központok között, valamint a központok részéről szakmai támogatás nyújtását írja elő a Gyvt. a szolgálatok részére.

A fentiek következtében a gyermekjóléti szolgáltatás és a gyermekjóléti központ Gyvt.-beli szabályai módosításra kerülnek, melyek közül kiemelendő, hogy módosult a feladat ellátási kötelezettség szabálya:

- a polgármesteri hivatalt működtető települési önkormányzat lakosságszámtól függetlenül köteles család-és gyermekjóléti szolgálatot működtetni;
- a járásszékhely település pedig köteles család-és gyermekjóléti központot működtetni.

Tekintettel arra, hogy 2016. január 1. napjától a családsegítés és a gyermekjóléti szolgáltatás kizárólag egy szolgáltató keretében működtethető, eddig az időpontig szükséges volt felülvizsgálni a családsegítés, illetve a gyermekjóléti szolgáltatási feladatok ellátásának módját, szervezeti kereteit. A fenti kötelezettségnek eleget téve Battonya Város Önkormányzat képviselő testülete akként határozott, hogy **a családsegítés és gyermekjóléti szolgáltatási feladatait az Egészségügyi és Szociális Ellátó Szervezeten belül egy szakmai egységben, a család-és gyermekjóléti szolgálat keretein belül** valósítja meg. A feladatokat 2016. évben 3 fő látta el.

A fenti módosítások következtében a Gyvt. a **gyermekjóléti szolgáltatás feladatait** a következőképp határozza meg:

39. § (2) A gyermekjóléti szolgáltatás feladata *a gyermek testi, lelki egészségének, családban történő nevelésének elősegítése érdekében*

- a) a gyermeki jogokról és a gyermek fejlődését biztosító támogatásokról való tájékoztatás, a támogatásokhoz való hozzájutás segítése,
- b) a családtervezési, a pszichológiai, a nevelési, az egészségügyi, a mentálhigiénés és a káros szenvedélyek megelőzését célzó tanácsadás vagy az ezekhez való hozzájutás megszervezése,

c) a válsághelyzetben lévő várandós anya támogatása, segítése, tanácsokkal való ellátása, valamint szociális szolgáltatásokhoz és gyermekjóléti alapellátásokhoz, különösen a családok átmeneti otthonában igénybe vehető ellátáshoz történő hozzájárulásának szervezése,

d) a szabadidős programok szervezése,

e) a hivatalos ügyek intézésének segítése.

(3) A gyermekjóléti szolgáltatás feladata *a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében*

a) a veszélyeztetettséget észlelő és jelző rendszer működtetése, a nem állami szervek, valamint magánszemélyek részvételének elősegítése a megelőző rendszerben,

b) a veszélyeztetettséget előidéző okok feltárása és ezek megoldására javaslat készítése,

c) az a) pontban, valamint a 17. § (1) bekezdésében meghatározott személyekkel és intézményekkel való együttműködés megszervezése, tevékenységük összehangolása,

d) tájékoztatás az egészségügyi intézményeknél működő inkubátorokból, illetve abba a gyermek örökbefogadáshoz való hozzájárulás szándékával történő elhelyezésének lehetőségéről.

(4) A gyermekjóléti szolgáltatás feladata *a kialakult veszélyeztetettség megszüntetése érdekében*

a) a gyermekkel és családjával végzett szociális munkával (a továbbiakban: szociális segítőmunka) elősegíteni a gyermek problémáinak rendezését, a családban jelentkező működési zavarok ellensúlyozását,

b) a családi konfliktusok megoldásának elősegítése, különösen a válás, a gyermekelhelyezés és a kapcsolattartás esetében,

c) kezdeményezni

ca) egyéb gyermekjóléti alapellátások önkéntes igénybevételét és azt szükség esetén személyes közreműködéssel is segíteni,

cb) szociális alapszolgáltatások igénybevételét,

cc) egészségügyi ellátások igénybevételét,

cd) pedagógiai szakszolgálatok igénybevételét.

A gyermekjóléti szolgálat tevékenysége körében

a) folyamatosan *figyelemmel kíséri* a településen élő gyermekek szociális helyzetét, veszélyeztetettségét,

b) *meghallgatja* a gyermek panaszát, és annak orvoslása érdekében megteszi a szükséges intézkedést,

c) az ellátási területén *közreműködik* a kormányrendeletben meghatározott európai uniós forrásból megvalósuló program keretében természetben biztosítható eseti vagy rendszeres juttatás célzott és ellenőrzött elosztásában,

d) *szervezi* a – legalább három helyettes szülőt foglalkoztató – helyettes szülői hálózatot, illetve működtetheti azt, vagy önálló helyettes szülőket foglalkoztathat,

e) *segíti* a nevelési-oktatási intézmény gyermekvédelmi feladatának ellátását,

f) felkérésre *környezettanulmányt* készít,

g) *kezdeményezi* a települési önkormányzatnál új ellátások bevezetését,

h) *biztosítja* a gyermekjogi képviselő munkavégzéséhez szükséges helyiségeket,

i) *részt vesz* a külön jogszabályban meghatározott Kábítószerügyi Egyeztető Fórum munkájában,

j) *nyilvántartást vezet* a helyettes szülői férőhelyekről.

A gyermekjóléti szolgáltatás egy meglehetősen összetett feladat, mely kiterjed a településen élő valamennyi gyermekre, a velük kapcsolatos szervezési, szolgáltatási, gondozási feladatok ellátására. Az alapellátási tevékenység a hatósági intézkedéseket előzi meg.

A gyermekjóléti szolgálat *megváltozott*, részletesebb feladatait, valamint a családsegítő-és gyermekjóléti központtal való feladat-megosztás szabályait a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint a személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV.30.) NM rendelet (a továbbiakban: NM rendelet) határozza meg.

A szolgálat és a központ között a feladatok megfelelő és hatékony ellátása érdekében a kapcsolat állandó, jó a szakmai együttműködés.

Az ellátottaknál leginkább **előforduló probléma** a szülők, illetve a család életvitele, gyermeknevelési, életvezetési hiányosságok, anyagi okok, családi konfliktusok, viselkedési és magatartászavarok, igazolatlan iskolai hiányzások, szülői elhanyagolás.

Jellemző, hogy a családok nem minden esetben működnek együtt, így nehéz elérni, hogy a kialakult problémák megoldódjanak. Az alapellátásba kerülő családok többsége a kialakult problémákat nagyon nehezen tudja kezelni, így folyamatos kapcsolattartásra szorulnak. Ha ezeket végképp nem sikerül rendezni, akkor hatósági beavatkozásként védelembe vételre, súlyosabb esetben ideiglenes hatályú elhelyezésre kerül sor.

2016. évben a gyermekjóléti szolgálat által nyilvántartott veszélyeztetett kiskorúak száma összesen 71 fő. A veszélyeztetettség okai különfélék voltak:

Veszélyeztetettségi okok megnevezése	Veszélyeztetett kiskorúak száma	
Környezeti okok összesen	59	
Nevelési probléma	16	
Szülők, család életvitele (szenvedélybetegségek, antiszociális viselkedés)	-	
Családi konfliktus	14	
Szülő(k) betegsége	-	
Gyermek családon belüli bántalmazása	fizikai	1
	lelki	-
	szexuális	-
Gyermek elhanyagolása	fizikai	20
	lelki	8
Egyéb személyek, rokonok általi veszélyeztetés	-	
Iskolai kirekesztés, erőszak	-	
Kortárs csoport negatív hatása	-	
Elégtelen lakáskörülmények	-	
Kilakoltatás veszélye	-	
Munkanélküliség	-	
Magatartási okok összesen	10	
Gyermekintézménybe való beilleszkedési nehézség	-	

Aszociális/antiszociális viselkedés	-
Drogfogyasztás	-
Alkoholfogyasztás	-
Játékszenvedély	-
Csavargás	-
Tankötelezettség elmulasztása (50 tanóra és egyéb)	10
Egészségi okok összesen	2
Tartós betegség	-
Fogyatékoság	-
Magatartás- vagy tanulási zavar	2
Anyagi okok összesen	-
Családok száma, amelyekben a veszélyeztetett kiskorúak élnek	36
A nyilvántartott veszélyeztetett kiskorúak közül súlyos veszélyeztetettség miatt közvetlenül hatósági intézkedésre javasolt esetek (a központ értesítése mellett) száma	2
Veszélyeztetettként nyilvántartott kiskorúak száma tárgyév december 31-én	63

A fenti táblázat alapján látható, hogy a fő veszélyeztetettségi ok elsősorban a nevelési probléma, a gyermek fizikai elhanyagolása, valamint a csavargás, a tankötelezettség elmulasztása.

A családgondozók az **alapellátás** keretében **77** gyermek tekintetében végeztek családgondozást. 2016. évben a Battonyán élő gyermekek közül a Család és Gyermejjóléti Központ **24** gyermek védelembe vételére tett javaslatot és **8** gyermek tekintetében javasoltak ideiglenes hatályú elhelyezést.

A gyermekjóléti szolgálatnak **fontos szerepe** van az információnyújtásban, az ügyfelekkel való segítő beszélgetésben, tanácsadásban, hivatalos ügyekben való közreműködésben, a szociális válsághelyzetben lévő várandó anya gondozásában, a gyámhivatalok által elrendelt védelembe vételi tárgyalásokon való részvételben, a konfliktuskezelésben, pszichológiai, jogi tanácsadásban.

A gyermekjóléti szolgálat számos hatóság – főként a gyámhivatalok - megkeresésére készít **környezettanulmányt** a család vagyoni, szociális, egészségügyi, kulturális, lakás- vagy egyéb körülményeinek tisztázására, 2016. évben e felkéréseknek eleget téve megközelítőleg **19** esetben készített ilyen helyzetértékelést.

A gyermekjóléti szolgálat a prevenció tevékenységet, az eredményes munkát a jól képzett **észlelő és jelzőrendszer** segítségével tudja végezni. Közreműködésükkel lehet feltárni a gyermekeket veszélyeztető okokat, életkörülményeket, a gyermekek szociális helyzetét, az ellátások iránti szükségleteiket, az esetleges hatósági intézkedések kezdeményezésének szükségességét.

A *Gyvt. 17. § (1) bekezdése* értelmében az észlelő és jelzőrendszer **tagjai** a védőnők, a házi orvos, a családsegítő szolgálat munkatársai, az óvodák, iskolák gyermekvédelmi felelősei, az SOS Gyermekfalvó pedagógiai munkatársa, a rendőrség képviselői, a gyermekház dolgozói, egyházi jogi személy. A jelzőrendszeri tagokkal való együttműködés folyamatos, napi rendszerességű. A jelzőrendszer tagjai egyre inkább törekednek a szoros együttműködésre annak érdekében, hogy a feladatokat minél nagyobb hatékonysággal tudják ellátni.

Rendszeresen *esetmegbeszéléseket* tartanak az együttműködés és a tevékenységük összehangolása érdekében, ahol a cél a gyermeket, családot érintő információk egymás közötti megosztása, a feladatok meghatározása, elosztása.

2016. évben a jelzőrendszer tagjai esetmegbeszélés keretében megközelítőleg 12 alkalommal tartottak *esetkonferenciát*, és 6 alkalommal *szakmaközi megbeszélést*, ahol több mint 40 család ügyét tárgyalták meg.

A gyermekjóléti szolgálat az *NM rendelet 15. § (7) bekezdésében* foglalt kötelezettségének eleget téve 2016. évben is tartott éves szakmai tanácskozást, melynek keretén belül a jelzőrendszer tagja átfogóan értékelték az éves tevékenységüket.

Meglehetősen fontos a rendszer **hatékony működése**, mivel ez esetben a szakemberek már a problémák kezdeti megjelenésekor tudnak intézkedni azok megoldása érdekében. Ehhez azonban természetesen az szükséges, hogy minden érintett megfelelően végezze a munkáját és időben tegye meg a szükséges lépéseket.

A jövőre nézve a problémák megelőzése, kiküszöbölése még szorosabb együttműködést kíván.

A tavalyi évben is számos alkalommal érkezett jelzés a gyermekek veszélyeztetésével kapcsolatosan a gyermekjóléti szolgálathoz. A **jelzőrendszer tagjai által küldött jelzések számát** a következő táblázat szemlélteti:

Megnevezés	Küldött jelzések száma
Egészségügyi szolgáltató	23
Védőnői jelzés	17
Köznevelési intézmény	10
Rendőrség	-
Ügyészség, bíróság	-
Pártfogó felügyelet	-
Allampolgár	12
Önkormányzat, jegyző, gyámhivatal	20
Egyesület, alapítvány, egyházi jogi személy	1

Megjegyezendő, hogy a településen élő emberek ismerik és igénylik a gyermekjóléti szolgáltatásokat, a családgondozók segítségét. Társadalmi és helyi szinten továbbra is **problémaként jelentkezik** a munkanélküliség, a hátrányos helyzetű családok számának növekedése, a család, mint érték háttérbe szorulása. A családgondozók olyan munkastílust igyekeznek kialakítani, amelynek alapja a bizalom, a titkosság és a segíteni akarás. Igyekeznek képessé tenni a klienseket a problémák kezelésére, esetenként az azokkal való együttélésre, arra, hogy minden helyzetben az érintett gyermek érdeke legyen az irányadó, elsődleges.

Összességében elmondható, hogy a családgondozás alapesetben önkéntességen alapuló, tervezett, hosszabb ideig tartó személyes kapcsolat. A segítő és a segített együtt törekszik az alapprobléma rendezésére, a működési zavarok ellensúlyozására, a család életvezetési képességének megőrzésére, megerősítésére.

A helyi gyermekvédelmi rendszerben jelentős szerepet tölt be a 2010. január hó 12. napja óta működő, a *Gyvt. 38/A. §-a* értelmében a gyermekjóléti alapellátás körébe sorolt ***Biztos Kezdet Gyerekház*** (a továbbiakban: Gyerekház).

A Gyerekház **célja** a szociokulturális hátrányokkal küzdő, elsősorban a hátrányos helyzetű, vagy halmozottan *hátrányos helyzetű gyermekek* egészséges fejlődésének biztosítását támogató, fejlődési lemaradását kompenzáló, a szülői kompetenciákat erősítő, a szülő és különösen az óvodáskort még el nem ért gyermek számára együttesen biztosított társadalmi felzárkózást segítő prevenciók szolgáltatás biztosítása.

A Gyerekház a gyermek és a család sikeres társadalmi integrációja érdekében együttműködik különösen a gyermekjóléti szolgálattal, a védőnői szolgálattal, az óvodával, egyéb gyermekintézményekkel, valamint szükség esetén a jelzőrendszer egyéb tagjaival.

A Gyerekház szolgáltatásai a település valamennyi **0-3 éves gyermek és szülője** számára térítésmentesen igénybe vehetők.

2016. évben a Gyerekházban legalább egy alkalommal megjelent összes új gyermekek száma **35 fő**, a Gyerekházat rendszeresen látogató gyermekek száma **31 fő**. Ezek a számok a tavalyi évhez viszonyítva kis mértékben csökkentek. Átlagosan heti **12 gyermek** veszi igénybe a Gyerekház szolgáltatásait, havi átlagban pedig **112 gyermek**.

A Gyerekház - az előző évekhez viszonyítva – továbbra is számos, a gyermekekre irányuló szakmai szolgáltatást, valamint a szülők részére szervezett foglalkozást nyújt.

E tevékenységek célja hatékonyan segíteni a szegénységben élő 0-3 éves gyermekek szociális, értelmi és érzelmi fejlődését, hozzájárulva a szegénység újratermelődésének megakadályozásához, a célcsoportot jellemző problémák megoldásához.

A gyermekekre irányuló szolgáltatások különösen:

- mini mozi,
- mese kuckó,
- kreatív klub,
- fürge talpak,
- „ringató kör”,
- mozgásfejlődés kontrolálása, korrigálása,
- gyermek fejlődésének figyelemmel kísérése,
- szűrővizsgálatok szervezése,
- szülő-gyermek játszócsoport.

A gyermekek részére minden nap ingyenesen tízórait biztosít a Gyerekház.

A **szülők számára** rendszeresen főzőtanfolyam, higiéniai előadások, babamasszázs kerül megszervezésre. Ezekon túlmenően rendszeres a gyermeknevelési tanácsadás pszichológus közreműködésével, életvezetési tanácsadás, védőnőkkel való egyéni vagy csoportos beszélgetés, ismeretterjesztő anyagok szülők részére történő közvetítése. Délutánonként a szülők részére gyakran átmozgató torna kerül megszervezésre.

A Gyerekház dolgozói a szülőkkel közösen konyhakertet művelnek.

A Gyerekház továbbá szerepet vállal a szülő és a nevelésbe vett, vagy valamely szülőnél elhelyezett gyermek közötti kapcsolattartás biztosításában is.

2016. évben is számos közösségi rendezvény, program került megszervezésre, melyek keretein belül megünneplésre kerültek a különböző évfordulók, ünnepek, valamint számos szabadidős program is színesítette a Gyerekház tevékenységét.

Rendszeresek a team-ülések, a dolgozók rendszeresen részt vesznek a gyermekjóléti szolgálat által összehívott esetkonferenciákon is.

A Gyerekház dolgozói által vezetett facebook oldalon megtalálhatóak a havi tervek, programok.

A gyermekek napközbeni ellátásának, a gyermekek átmeneti gondozásának biztosítása, ezen ellátások igénybevétele, s az ezzel összefüggő tapasztalatok

A Gyvt.-ben meghatározott, gyermekjóléti alapellátás keretében biztosított gyermekek napközbeni ellátásának formái – mint bölcsőde, családi napközi, családi gyermekfelügyelet, házi gyermekfelügyelet, alternatív napközbeni ellátás – településünkön nem működnek.

A gyermekek átmeneti gondozásának megoldása céljából 2005. január hó 01. napjától határozatlan időre a családok átmeneti otthona, mint gyermekjóléti alapellátási forma biztosítására ellátási szerződést kötöttünk a Magyar Ökumenikus Segélyszervezettel, melynek keretében ezen ellátás biztosítása Orosházán történik.

A gyermekek átmeneti gondozása 2005. november hó 01. napjától határozatlan idejű működési engedéllyel rendelkező, önálló helyettes szülői ellátás útján történik. Az ellátás igénybevétele a tavalyi évben nem került sor.

IV. A felügyeleti szervek által gyámhatósági, gyermekvédelmi területen végzett szakmai ellenőrzések tapasztalatainak, továbbá a gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenységet végzők ellenőrzésének alkalmával tett megállapítások bemutatása

2016. évben szakmai ellenőrzés nem volt.

V. Jövőre vonatkozó javaslatok, célok meghatározása a Gyvt. előírásai alapján

Önkormányzatunk a gyermekvédelmi törvényben meghatározott gyermekjóléti, gyermekvédelmi feladatai ellátásának eleget tesz, a jelentkező problémák megoldásának személyi, intézményi háttere helyi szinten biztosított.

A prevenció tevékenységre, a jelzőrendszer tagjainak együttműködésére a jövőben is nagy figyelmet kell fordítani; a jelentkező problémák, feladatok hatékony és eredményes megoldása érdekében szükséges a jelzőrendszer tagjainak szoros együttműködése.

Tovább kell erősíteni a jelzőrendszer tagjainak bevonásával a Biztos Kezdet Gyerekház szolgáltatásainak a célcsoport részéről történő szélesebb körű megismerését, igénybe vételét. Szükséges a hátrányos helyzetű családokat a Gyerekházban működő fejlesztésekbe még inkább bevonni, hogy a gyermekek tanulási, magatartási problémáit megelőzzék.

VI. A bűnmegelőzési program főbb pontjainak bemutatása

A településünkön bűnmegelőzési program ez idáig nem készült.

VII. A települési önkormányzat és a civil szervezetek közötti együttműködés keretében milyen feladatok, szolgáltatások ellátásában vesznek részt civil szervezetek

A civil szervezetekkel való együttműködés főként a szabadidős programok és a prevenciós feladatok szervezésében és megvalósításában nyilvánult meg. A „Számíthatsz Ránk” egyesülettel a drogprevenció területén végzünk hatékony tevékenységet. Az egyesület 2016. évben is több programot szervezett, közreműködött a városi gyermeknap megszervezésében. Az intézményi önerőből működő **Kamasztanya** keretében a személyiségfejlesztő programokon túl különböző sportprogramok és szórakoztató tevékenységek kerültek megszervezésre.

2016. június 15. napjától augusztus 31. napjáig **nyári tábor** szervezésére került sor az ESZESZ keretein belül, mely reggel 8 órától 16 óráig várta főként a 6-14 éves gyermekeket. A táborban megközelítőleg 20-40 fő vett részt. A tábor keretein belül különböző programok megszervezésére került sor, mint például kreatív foglalkozások, bűnmegelőzési előadások, egészségnap, családi nap, múzeum- és könyvtárlátogatás, lovaglás, strand, sportfoglalkozás, filmvetítés, sakk, főzőtanfolyam. A táborban résztvevő gyermekek részére biztosított tízóraihoz a városellátó szervezet a közmunkaprogram keretein belül termelt zöldségekkel és néhány battonyai lakos járult hozzá. Az **Új Alapokon Békés Megyéért Battonyáért Közhasznú Egyesület** is tevékenyen részt vállalt a Battonyán élő hátrányos helyzetű családok, gyermekek helyzetének jobbá tételében. A „Számíthatsz Ránk” egyesülettel és néhány battonyai lakossal különféle adományokat, főként gyermekruhát és élelmiszert gyűjtöttek, melyeket karácsonykor osztottak ki mintegy 82 főnek.

2015. február hó 01. napjától működik a településen a Napfény Tanoda, amelyet pályázati forrásból a Számíthatsz Ránk Egyesület működtetett október 31. napjáig; ezen időpontot követően pedig saját erőből és az önkormányzat támogatásával végzi tevékenységét. 2016. decembere óta áthidaló pályázati forrás is segíti működését. A Tanoda a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatását, továbbtanulási esélyeinek a növelését segíti elő. Segítséget nyújt a házi feladatok elkészítésében, valamint korrepetálást tart magyar és angol nyelv, valamint a matematikai készségek fejlődése, erősítése érdekében, továbbá lehetőséget nyújt a szociális kompetenciák fejlesztésére, valamint a helyes kommunikáció és konfliktuskezelés elsajátítására. A Tanoda egész évben működik, a gyermekek számára ingyenes tízórait biztosít, valamint 2016. nyarán több alkalommal is szabadidős programot szerveztek a battonyai strandon.

Battonya, 2017. április 18.

Előkészítette: dr. Czakó Anita aljegyző

Áttanulmányozta és felülvizsgálta: Varga István Tamás jegyző